

Mirjana
Repanić
Braun

Ferenc Falkoner – izložba slika u osječkom Muzeju likovnih umjetnosti

Ferenc Falkoner, Muzej likovnih umjetnosti, Osijek
5. srpnja – 30. kolovoza 2018.

AUTORI IZLOŽBE I POSTAVA: Zsuzsanna Korhecz Papp i Ivan Roth

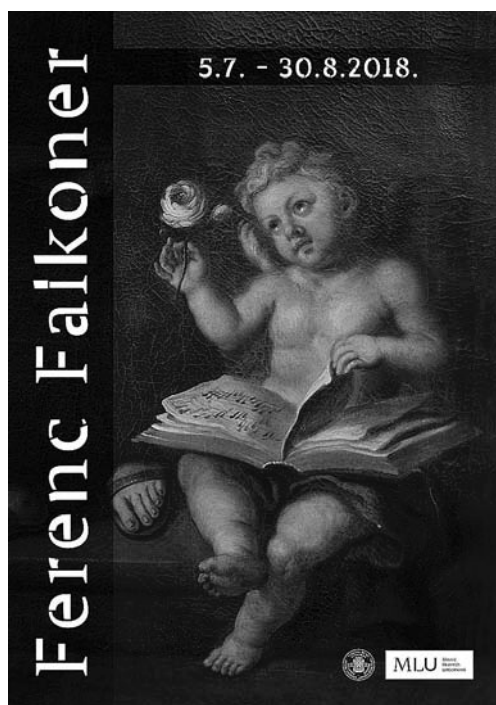
Zsuzsanna Korhecz Papp, *Franciscus Falconer pictor Budensis*,
Subotica: Gradski muzej Subotica, 2017., 252 str.

ISBN 9788685829697

U srpnju i kolovozu 2018. godine u Muzeju likovnih umjetnosti u Osijeku održana je izložba radova kasnobaroknoga mađarskog slikara Franza Falconera (*Franz Xavier, Franciscus, Franc Falkoner*; 1737. – 1792.). Izložba je ostvarena u suradnji s Gradskim muzejom Subotica, gdje je dio slikareva opusa bio izložen krajem 2017. godine, te s muzejima u Baji (*Türr István Múzeum*) i Budimpešti (*Budapesti Történeti Múzeum*), u kojima su nakon Osijeka Falconerove slike također bile predstavljene zainteresiranoj javnosti.

Autorica izložbe dr. Zsuzsanna Korhecz Papp, restauratorica i savjetnica u Gradskom muzeju u Subotici, veliki je dio svojega konzervatorsko-restauratorskog i istraživačkog rada posvetila zaštiti i promociji opusa manjih srednjoeuropskih baroknih slikara koji svoj stil neposredno ili posredno duguju bečkoj Akademiji likovnih umjetnosti.

Osim u znanstvenim člancima, dr. Korhecz Papp je rezultate svojih istraživanja prezentirala i prije na monografskim izložbama (*Sebastian Stettner pictor Budensis*, 2012., *Mathias Hanisch pictor Imperio*, 2014.) te u njima pripadajućim katalozima. Važno je također napomenuti da je pripremajući izložbu Falconerovih radova Zsuzsanna Korhecz Papp sama restaurirala devet oltarnih slika, što je svojevrsan doprinos

Gradskog muzeja u Subotici očuvanju korpusa baroknoga štafelajnog slikarstva na područjima Srbije i Mađarske. Restaurirane slike prethodno su istražene korištenjem UV fluorescencije i mikropresjeka, čime je dobiven dodatni uvid u Falconerovu slikarsku tehnologiju i opseg

prijašnjih obnoviteljskih zahvata na njihovim platnima i slikanim slojevima.

Muzeji u Vojvodini, Slavoniji i Mađarskoj sumarne su odrednice prostornog obuhvata Falconerova djelovanja, potaknutog u najvećoj mjeri narudžbama štafelajnih slika sakralne tematike za crkve u Budimu, Segedinu, Vácu, Dunaföldváru, Neustadtu (Buda-Újlak), Futogu, Budakesziju (oslik na svodu svetišta), Baji, Baču, Šarengradu, Našicama, Slavanskom Brodu i Osijeku. Većina tih crkava pripadala je u drugoj polovici 18. stoljeća franjevačkoj provinciji sv. Ivana Kapistrana (lat. *Provincia S. Joannis a Capistrano O. M. S. Francisci regularis observantiae*), utemeljenoj 1757. godine na povijesnim područjima Habsburške Monarhije. Valorizaciji dosad otkrivenog Falconerova opusa, pa i slikarevoj kasnijoj povijesnoumjetničkoj afirmaciji u Vojvodini i Mađarskoj, znatno je pridonijelo

otkriće njegovih radova u samostanskim crkvama slavonsko-podunavskog dijela bivše kapistranske provincije u Slavanskom Brodu, Vukovaru, Našicama, Šarengradu, Osijeku i Baču, od 1900. godine pod okriljem Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. Predstavljanje radova budimskog slikara u Osijeku bilo je stoga višestruko poželjno, za nas ponajviše s aspekta prepoznavanja šireg konteksta (kasno)baroknog sakralnog slikarstva u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Franz Falconer potječe iz slikarske obitelji, navodno škotskog porijekla, djelatne u Budimu tijekom 18. stoljeća. Temeljne vještine zanata stekao je u obiteljskoj radionici koju je, došavši u Budim nakon oslobođenja grada od Osmanlija 1686. godine, utemeljio njegov djed Georg Falconer (1646. – 1741.). Zbog preuranjene smrti Franzova oca, slikara Polycarpa Falconera

© Postav izložbe Ferenc Falconer u Muzeju likovnih umjetnosti, Foto T. Höffler, MLU

(1706.–1739.), za njegovo daljnje formiranje bio je zaslužan očuh Johann Schulz (Shultz; oko 1711.–1761.). Godine 1756. Franz Falconer se upisuje na bečku Akademiju likovnih umjetnosti, tadašnju *K.k. Hofakademie der Maler, Bildhauer und Baukunst*, gdje studira do 1759., a po povratku u Budim 1761. godine preuzima Schulzovu slikarsku radionicu i stječe građanska prava.

O Falconerovoj ženidbi i mnoštvu djece, selidbi u novu kuću te o postupnom rastu njegova ugleda, što mu je priskrbilo narudžbe za crkve u Mađarskoj, Vojvodini i Hrvatskoj (npr. Garnizonska crkva i kapela sv. Florijana u Budimu, minoritska crkva u Segedinu, franjevačka crkva u Văcu, župna crkva u Futogu, crkve franjevačke provincije sv. Ivana Kapistrana), kao i niz potankosti o drugim članovima obitelji Falconer, doznajemo iz bogato opremljena kataloga koji je popratio osječku bespriekorno postavljenu izložbu.

Katalog-monografija, za sada zadnja u nizu sličnih prije spomenutih monografskih i sinteznih obrada opusâ kasnobaroknih slikara djelatnih u Mađarskoj, Vojvodini i sjeveroistočnoj Hrvatskoj, sastoji se od sedam poglavlja s tekstom popraćenim referencama na izvore i literaturu. Formom i stručno-znanstvenim diskursom nadovezuje se na autoričine prethodno spomenute publikacije, izdanja Gradskog muzeja u Subotici, u kojima su obrađeni opusi Stettnera i Hanischa. U katalogu su revidirani prijašnji rezultati istraživanja Falconerova opusa objavljeni u mađarskim, vojvođanskim i hrvatskim stručnim i znanstvenim publikacijama. Pritom su skrupulozno navedeni istraživači

koji su identificirali pojedina njegova djela, uključujući saznanja dr. Korhecz Papp utemeljena dijelom na arhivskim istraživanjima u Mađarskoj. Kako bi pojasnila uvjete djelovanja umjetnika u Budimu 18. stoljeća, gdje su kao i u drugim gradovima na povijesnom tlu Monarhije vladala stroga pravila o osnutku slikarskih radionica, autorica donosi podatke o društvenom statusu budimskih slikara u 18. stoljeću, o pomanjkanju slikarskih cehova, stjecanju građanskih prava, mogućnostima djelovanja unutar obiteljskih radionica te cijenama koje su u to vrijeme postizali njihovi radovi u odnosu na djela poznatijih majstora svojega zanata, bečkih slikara na visokim položajima profesora i direktora akademije lijepih umjetnosti.

Dr. Korhecz Papp osvrće se i na utjecaj crkve u životu onodobnog društva, navodeći koliku je važnost imala uredba Josipa II. o premještanju mađarskog namjesništva iz Požuna u Budim 1785. godine, no širenje djelatnosti budimskih slikara, u ovom slučaju Falconerove, bilo je u većoj mjeri vezano uz rasprostranjenost spomenute franjevačke provincije sv. Ivana Kapistrana, što potvrđuje povećani broj njegovih oltarnih pala iz 70-ih godina 18. stoljeća evidentiranih u mađarskim, slavonskim i vojvođanskim franjevačkim crkvama.

Izložba radova budimskog slikara Franza Falconera i njezin popratni katalog hvale su vrijedni ishodi znanstveno-istraživačkog i konzervatorsko-restauratorskog djelovanja Zsuzsanne Korhecz Papp, a uključivanje izložbe u program Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku dobra odluka. ×